

Georgij Paro

(Čačak, 12. IV. 1934. – Zagreb, 3. V. 2018.)

Završio studij filozofije i anglistike na Filozofskome fakultetu (1961.) te kazališne režije na Akademiji dramske umjetnosti (1965.) u Zagrebu. Radio je kao redatelj na Radio Zagrebu (1956. – 1957.), dramaturg u Zora filmu (1957. – 1959.), redatelj (1959. – 1972.; 1984. – 1986.) i direktor drame (1962. – 1964.) u zagrebačkome HNK-u, dramaturg u zagrebačkoj Komediji (1976. – 1984.) te intendant HNK-a u Zagrebu (1992. – 2002.). Od sredine 1960-ih do kraja života predavao je na zagrebačkoj ADU (od 1986. do 1991. u svojstvu redovitog profesora), a od 1966. do 2008. predavao je i režirao 35 predstava na američkim sveučilištima u Kansasu (Lawrence) i Kaliforniji (Santa Barbara, Claremont, San Diego, La Verne). Bio je umjetnički savjetnik Jadran filma u Zagrebu (1986. – 1987.), umjetnički voditelj dramskog programa Dubrovačkih ljetnih igara (1976. – 1983.) i selektor Sterijina pozorja u Novom Sadu. Dobitnik je brojnih nagrada među kojima su i Nagrada „Vladimir Nazor“ (2007.) te Nagrada hrvatskog glumišta (2009.) za životno djelo.

Režijom se amaterski počeo baviti 1953. kada je u Dramskom studiju Narodnog kazališta Karlovac postavio *Pepljugu* J. Kušana, a po stjecanju diplome (diplomska predstava *Osvrni se gnjevno* J. Osborna, Narodno kazalište Karlovac, 1957.) režirao je više od 200 predstava u Hrvatskoj (Karlovac, Zagreb, Dubrovnik, Split, Osijek, Rijeka, Varaždin), Bosni i Hercegovini (Mostar, Tuzla), Srbiji (Novi Sad), Kosovu (Priština), Sloveniji (Ljubljana, Nova Gorica), Italiji (Trst) i SAD-u.

Pripadnik je postgavelijanskoga naraštaja redatelja i tzv. zagrebačkoga kartela (s K. Spaićem, B. Viočićem i D. Radojevićem). Početkom 1970-ih tragao je za kazalištem mita (*Grbavica* S. Mihalića i *Događaj u gradu* Gogi S. Gruma) i novim kazališnim prostorima (ambijentalne predstave u sklopu Dubrovačkih ljetnih igara: *Život Eduarda II.* B. Brechta, *Aretej* i *Kristofor Kolumbo* M. Krleže). Zapažen je po inovativnim interpretacijama

Krležinih drama (*U agoniji*, *Maskerata*, *Gospoda Glembajevi*) te dramtizacijama i prilagodbama drugih Krležinih tekstova (*Banket u Blitvi*, *Zastave*, *Povratak Filipa Latinićevca*, *Ratni dnevnik*, *Tri kavalira frajle Melanije*, *Balade Petrice Kerempuha*). Za scenu je adaptirao romane *Idiot* (s B. Viočićem) i *Ujakov san* F. M. Dostojevskoga te *Zajedničku kupku* R. Marinkovića. Revitalizirao više drama iz hrvatske dramske baštine (M. Držić, *Dundo Maroje*; *Ljubovnici*; *Čini baruna Tamburlana*; J. Freudenreich, *Graničari*; A. Šenoa, *Ljubica*); režirao praiizvedbe djela *Malo pa ništa* A. G. Matoša i *Sveti Aleks* T. Brezovačkoga; postavio na scenu mnogobrojna djela suvremenih hrvatskih (M. Matković, R. Marinković, S. Kolar, P. Budak, I. Supek, F. Hadžić, I. Bakmaz, D. Jelačić Bužimski, Č. Prica, L. Kaštelan, M. Gavran, B. Radaković, B. Senker, N. Škrabe...) i inozemnih pisaca (J. Hristić, J. Osborne, H. Pinter, J. Giraudoux, J. Anouilh, A. Camus, J.-P. Sartre, J. Genet, B. Brecht, G. Grass, P. Turrini, M. de Ghelderode...) te modernih klasika (H. Ibsen, A. Strindberg, L. Pirandello, A. P. Čehov, G. Feydeau). U 1990-ima režirao je raskošne predstave prema romanima N. Fabrija *Vježbanje života* i *Berenikina kosa* te adaptaciju Gundulićeva epa *Osman*. Režirao je djela engleskih pisaca elizabetanskoga razdoblja (W. Shakespeare, Ch. Marlowe, J. Ford, J. Webster) te klasična djela francuske, ruske i španjolske književnosti (*Advokat Pathelin*, Molière, A. N. Ostrovski, N. V. Gogolj, I. S. Turgenjev, T. de Molina, P. C. de la Barca). Režirao je i operna djela W. A. Mozarta, P. I. Čajkovskoga, M. P. Musorgskoga i G. Verdija. Kao redatelj, pedagog i nositelj niza institucionalnih funkcija oblikovao je fizionomiju hrvatskoga kazališta druge polovice 20. st. Režirao je dokumentarne filmove, radiodrame te televizijske drame i adaptacije kazališnih predstava. Objavio je knjige kazališnih zapisa *Iz prakse* (1981.), *Made in U.S.A.* (1990.), *Theatralia disjecta* (1995.), *Razgovor s Miletićem* (1999.) i *Pospremanje* (2010.).

FUSNOTA UZ BIOGRAFSKU BILJEŠKU

Jednog jesenskog dana godine 1918. dojahao je, povlačeći se pred Crvenima, moj djed, Ivan Zvezdin, kubanski kozak i učitelj, bjelogardijac, rezervni časnik u vojsci generala Fostikova, na svome plemenitom sivom arapskom konju do kavkaske obale Crnog mora. Na sedlu ispred

njeга bila je njegova petogodišnja kći Ana, moja majka. Jašući na drugome sivom konju, sasvim malo iza njeга, pratila ga je njegova žena, moja baka. Neprijatelj im je bio za petama i trebalo se što prije ukrcati na jedan od posljednjih brodova za Feodosiju, krimsku luku. Sjahali su. Moj

Georgij Paro (sjedi drugi s lijeva), majka Ana (treća s lijeva) i otac Frane Paro (peti s lijeva), Karlovac, 1941.

je djed rekao svojoj ženi da okrene glavu i rukom zakrije oči djetetu. Začula su se dva pucnja iz pištolja, konjski hropci i težak štropot. Čuli su se djedov glas: „Neće Crveni jahati moga konja“. Onda ih je poveo na brod. Bila je to engleska lađa sa četiri dimnjaka... Tek s palube vidjele su moja baka i moja majka što se dogodilo. I drugi su Kozaci ubijali svoje konje. Bila ih je prepuna obala: mrtvih konja. U Feodosiji čekala ih je ruska trgovačka lađa Vladimir. Imala je samo jedan dimnjak. Vladimir je bio posljednji brod s izbjeglicama koji je otplovio s Krima prije dolaska boljševika. Iskricali su se na Lemnosu, poslije su se našli u Kikindi ili Negotinu, ne znam točno, a nije ni važno. Tamo se nešto poslije zatekao i moj otac, Frane Paro, Pažanin, austrougarski kadet, u to doba potporučnik u kraljevskoj jugoslavenskoj vojsci. Zbog toga što je svoje

G. Paro, Čačak, 25. VIII. 1936.

G. Paro, Karlovac, 1944.

vojnike učio pjevati hrvatske koračnice..., po kazni je proodio svoj časnički vijek pretežno na nemirnoj i nesigurnoj bugarskoj granici. Pažanin se oženio četrnaest godina mlađom Ruskinjom na zgražanje tradicionalne paške sredine i svoje obitelji. Ona ga je pratila na njegovim vojničkim potucanjima po Kosovu, Makedoniji i Južnoj Srbiji... Godine 1934. rodio sam se u Čačku. Godina 1941. zatekla nas je u Šapcu, i već sredinom travnja skrasili smo se kao izbjeglice moj otac, moja majka i ja u Karlovcu, u tek stvorenoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj... Bilo mi je sedam godina. Kao izbjeglica sam bio dvije godine stariji od majke. Da nije bilo ona dva plemenita siva arapska kozačka konja, ne bih se ni rodio.

Georgij Paro: *Konj*, 1992. (ulomak)